

University of Groningen

Evaluatie Zuidoost-Drenthe HARTstikke goed!

Vries, Martin

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2005

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Vries, M. (2005). *Evaluatie Zuidoost-Drenthe HARTstikke goed! mogelijkheden van community-based preventie van hart- en vaatziekten in Nederland*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Literatuur

- Ajzen, I. & Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting Social Behavior*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Alting, D.E.M., & Bouwens, J.G.M., & Keijsers, J.F.E.M. (2003). *Het evalueren van community interventies. Resultaten en conclusies van een reviewstudie naar onderzoeksmethoden en meetinstrumenten*. NIGZ/ Centrum voor review & implementatie, Woerden.
- Assema, P. van (1993). *The development, implementation and evaluation of a community health project*. Maastricht: Universitaire Pers Maastricht.
- Assema, P. van & Steenbakkers, M. (1990). *Werkboek gezondheidsproject voor de gemeente Bergeyk; ideeën en richtlijnen voor gezondheidsactiviteiten die door inwoners zelf kunnen worden opgezet*. Maastricht: Vakgroep GVO, Rijksuniversiteit Limburg.
- Assema, P. van, Steenbakkers, M. & Kok, G. (1991). *Het lokale gezondheidsproject 'Gezond Bergeyk'; een beschrijving van de projectactiviteiten en een verslag van de resultaten van de procesevaluatie*. Maastricht: Rijksuniversiteit Limburg.
- Assema, P. van & Willemsen, M. (1993). *Community-projecten*. In: Damoiseaux, V., Molen, H.T. van der, Kok, G.J. (red.) *Gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering*. Assen: Van Gorcum.
- Astrand, P.O. & Rodahl, K. (1986). *Textbook of work physiological bases of exercise*. New York: Mc Graw-Hill.
- Baecke, J.A.H. (1992). *GGD en preventie*. In: Veen, W.A. van, Verkleij, H. & Cliné, F. (red.). *Strategieën voor de preventie van hart- en vaatziekten*. Rijswijk: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A cognitive theory*. New Jersey: Prentice Hall.
- Baxter, T., Milner, P., Wilson, K., Leaf, M., Nicholl, J., Freeman, J. and Cooper, N. (1997). *A cost effective, community based heart health promotion project in England: prospective comparative study*.
- Berkowitz, B. (2001). *Studying the outcomes of community-based coalitions*. *American Journal of community psychology*, 29, 213-227.
- Berlin, J.A. & Colditz, G.A. (1990). *A meta-analysis of physical activity in the prevention of coronary heart disease*. *Am J Epidemiol*, 132, 612-28.

- Bijnen, F.C.H. (1990). Lichamelijke inactiviteit. Risicofactor voor hart- en vaatziekten. Den Haag: Nederlandse Hartstichting.
- Bos, C.A. (1992). Gezondheidsenquête 1991, een onderzoek naar de gezondheidssituatie van de bevolking van Zuidwest-Drenthe; eerste globale beschrijving van de onderzoeksresultaten. Hoogeveen: GGD Zuidwest-Drenthe.
- Bracht, N. & Kingsbury, L. (1990). Community Organization Principles in Health Promotion, a Five-Stage Model. In: Bracht, N. (ed.). Health promotion at the community level. Newbury Paris: Sage.
- Bracht, N. (1999). Health Promotion at the community level, 2: New Advances. California: Sage.
- Broekman, H. (1991). Opbouwwerk methoden, technieken en terreinen. Den Haag: Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn.
- Brouwer, R. (1992). Meer weten over de wijk: onderzoek bij lokale gezondheidsbevordering. Utrecht: Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn.
- Bruin, K.M. de, Jansen, J. & Verkleij, H. (1995). Leefstijlfactoren en chronische ziek(t)en; naar een integratieve preventie-strategie. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (Rapportnummer: 442003010).
- Buitenhuis, M.L. (1993). Projectmatig werken. Een handreiking voor het opzetten van preventieprojecten in de geestelijke gezondheidszorg. Utrecht: Landelijk Centrum GVO.
- Campbell, M., Fitzpatrick, R., Haines, A., Kinmonth, A.L., Sandercock, P., Spiegelhalter, D. & Tyrer, P. (2000). Framework for design and evaluation of complex interventions to improve health. *BMJ*, 321,694-6.
- Carleton, R.A., Lasater, T.M., Assaf, A.R., Feldman, H.A., McKinay, S. and the Pawtucket Heart Health Program Writing Group. *Am J of Public Health*, 85,777-785.
- Carlaw, R.W., Mittelmark, M.B., Bracht, N. and Luepker, R. (1984). Organization for a community cardiovascular health program: Experiences from the Minnesota Heart Health Program. *Health Education Quarterly*, 11,243-252.
- Cauter, F. de (1990) Methodiek van preventieve projectwerking. Leuven/Amersfoort: Acco.
- Cliné, F. & Smid, H.J. (1992). Overheidsbeleid en de preventie van hart- en vaatziekten. In: Veen, W.A. van, Verkleij, H. & Cliné, F. (reds.). Strategieën voor de preventie van hart- en vaatziekten. Rijswijk: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.
- Commissie Versterking Collectieve Preventie (1996). Gemeentelijk gezondheidsbeleid beter op zijn plaats. s.l..

- Cosijn, J. (1992). Het gezonde steden project, achtergronden en praktijk. Assen: Van Gorcum, Steunpunt Netwerk Gezonde Steden.
- Cremers, S. & Assema, P. van (1993). Evaluatie-onderzoek rondleiding in de supermarkt door de diëtist. Maastricht: Rijksuniversiteit Limburg, Vakgroep GVO.
- Cutler J.A., Grandits, G.A., Grimm, R.H., Thomas, H.E., Billings, J.H. and Wright, N.H. (1991). Risk Factor changes after cessation of intervention in the Multiple Risk Factor Intervention Trial. *Preventive Medicine*, 20,183-196.
- Damoiseaux, V. (1990). Gezondheidsvoorlichting. In: Gent, B. van & Kautus, J. (red). Voorlichting: theorieën werkwijzen en terreinen
- Damoiseaux, V. (1991). Listen, lusten en lasten van massamediale voorlichting. De planning van publieksgerichte interventies. Assen/Maastricht: Van Gorcum.
- Damoiseaux, V., Molen, van der H.T. em Kok, G.J. (1993). Gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering. Assen: Van Gorcum.
- Damoiseaux, V., Gerards, F.M., Kok, G.J. & Nijhuis, F. (1987). Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding. van analyse tot effecten. Assen: Van Gorcum.
- Dijk, J.P. van (1992). Agendavorming met betrekking tot sociaal-economische gezondheidsverschillen. Groningen: Vakgroep Sociale Geneeskunde en Epidemiologie.
- Dijk, J.P. van (2001). Gemeentelijk gezondheidsbeleid. Omvang en doelgerichtheid. Groningen. Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen.
- Dijk, J.P. van, Groothoff, J.W., Herweijer, M. & Post D. (2003). Omvang van het gemeentelijk gezondheidsbeleid. *TSG*, 81,103-107.
- Ebrahim, S. & Smith, G.D. (1997). Systematic review of randomised controlled trials of multiple risk interventions for preventing coronary heart disease. *BMJ*, 314,1666.
- Farquhar, J. (1978). The community-based model of lifestyle intervention trials. *Am J Epidemiol*, 108,103-111.
- Farquhar, J.W., Maccoby, N. and Wood, P.D. (1979). Community education for cardiovascular health. *Lancet*, 1,1192-1195.
- Feen-de Lille, J.C.J.F. van der (1990). Supermarktvoorlichting, Deel 1: Mogelijkheden en onmogelijkheden om de vetboodschap via de supermarkt uit te dragen. Rapportnummer V90-192. Zeist: CIVO-TNO.
- Feen-de Lille, J.C.J.F. van der (1991). Interim rapportage evaluatie onderzoek landelijke 'let op vet campagne 19, rapportnr. V 91.272. Zeist: CIVO - TNO

- Fincham, S. (1992). Community health promotion programs. *Social Science and Medicine*, 35,3,239-249.
- Fishbein, M. & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention and behavior: an introduction to theory and research*. Reading: Addison en Wesley.
- Flay, B.R. (1981). On improving the chances of mass media health promotion programs causing meaningful changes in behavior. In: Meyer, M. (Ed.), *Health education by television and radio*. München: Saur.
- Fortmann, S.P. & Varady, A.N. (2000). Effects of a community-wide health education program on cardiovascular disease morbidity and mortality. *Am J Epidemiol*, 152,316-23.
- Fortmann, S.P., Flora, J.A., Winkleby, M.A., Schooler, C., Taylor, C.B. and Farquhar, J.W. (1995) Community intervention trials: reflections on the Stanford five-city project experience. *Am J Epidemiol*, 142,576-586.
- Fortmann, S., Williams, P. & Hulley, S. (1981). Effect of health education on dietary behavior: The Stanford Three Community Study. *American Journal of Clinical Nutrition*, 34,2030-2038.
- Gezondheidsraad (1984). *Advies inzake epidemiologie en preventie van ischemische hartziekten*.
- Gillies, P. (1998). Effectiveness of alliances and partnerships for health promotion. *Health Promotion International*, 13,99-120.
- Glanz, K. & Mullis, R.M. (1988). *Environmental Interventions to Promote Healthy Eating. A Review of Models, Programs, and Evidence*. *Health Education Quarterly*, 15,4,395-415.
- Goodman, R.M. (1998). Principles and tools for evaluating community-based prevention and health promotion programs. *Journal of Public Health Management Practice*, 4,37-47.
- Gray, B. (1985). Conditions facilitating Inter-organizational Collaboration. *Human Relations*, 38,10,911-36.
- Green, L.W. & Kreuter, M.M. (1991). *Health promotion planning: an educational and environmental approach*, 2nd ed. Mountain View: Mayfield.
- Green, L.W. & Kreuter, M.W. (1993). *Health promotion planning: an educational and environmental approach*. Palo Alto: Mayfield Publishing Company.
- Green, L., Daniel, M. & Novick, L. (2001). Partnerships and coalitions for community-based research. *Public Health Reports*, 116,20-31.
- Haes de, W.F.M., Voorham, A.J.J. & Mackenbach, J.P. (2002). Wijkgericht werken aan gezondheidsbevordering in vier achterstandswijken in Rotterdam. Opzet, uitgangspunten en beschrijving van het proces. *TSG*, 80,425-30.

- Hardeman, W., Riedstra, M., Aarnink, E.J.M., Pruym, J.F.A. (1993). De effecten van de Let op Vet campagne in Alkmaar. Zeist: TNO-Voeding (Rapport V93-300).
- Havicht, J.P., Victora, C.G. & Vaughan, J.P. (1999). Evaluation designs for adequacy, plausibility and probability of public health programme performance and impact. *International Journal of Epidemiology*, 28,10-18.
- Heymann, F.V. (1988). Voorlichting aan individu en groep: een handleiding voor gespreksvoering. Muiderberg: Coutinho.
- Hjermann, I., Holme, I., Vetve Byre, K. & Leren, P. (1981). Effect of diet and smoking intervention the incidence of coronary heart disease. Report from the Oslo Study Group of a randomized trial in healthy men. *Lancet*, 2,1303-1310.
- Hueben, F. & Leeuw, E. de (1991). Intersectorale samenwerking; de theorie en de praktijk. In: Leeuw, de E. (red). *Gezonde steden; lokale gezondheidsbevordering in theorie, politiek en praktijk*. Assen/Maastricht: Van Gorcum.
- Ijtsma, R.B. & Timmer, I.H. (1992). De vetboodschap in de supermarkt. Supermarktvoorlichting bij de Boer supermarkten in de regio Zuidoost-Drenthe. Groningen: Hanzehoogeschool.
- Inspectie voor de Gezondheidszorg (1995). Gemeentelijke betrokkenheid bij collectieve preventie. Rijswijk.
- IUHPE (2000) The evidence of health promotion effectiveness, shaping public health in a ew Europe. Part I and II. International Union for Health Promotion and Education. Brussels-Luxembourg.
- Jacobs, D.R., Luepker, R.V., Mittelmarm, M.B., Folsom, A.R., Pirie, P.L., Mascioli, S.R., Hannah, P.J., Pechachek, T.F., Bracht, N.F., Carlaw, R.W., Kline, F.G. & Blackburn, H. (1986). Community-wide prevention strategies: Evaluation design of the Minnesota Heart health Program. *Journal of Chronic Diseases*, 39,775-788.
- James, W.P.T. (1988). Healthy nutrition: preventing nutrition-related diseases in Europe. WHO Regional Publications, European Series, no.24.
- Jansen, J. (1992). Hart- en vaatziekten in Nederland. Ontwikkelingen en preventiemogelijkheden. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne.
- Jansen, J., Kromhout, D. & Verkleij, H. (1992). Epidemiologische aspecten van hart en vaatziekten. In: *Strategieën voor de preventie van hart- en vaatziekten*. Rijswijk: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.
- Jansen, J., Kromhout, D. & Verkleij, H. (1992). Internationale ontwikkelingen. *Strategieën voor de preventie van hart- en vaatziekten*. Rijswijk: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.

- Jansen, J., Kromhout, D. & Verkleij, H. (1992). Voeding en risicofactoren van hart- en vaatziekten. Strategieën voor de preventie van hart- en vaatziekten. Rijswijk: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.
- Jansen, M.C.J.F., Dis, S.J. van & Kok F.J. (1996). Landelijk enquête-onderzoek leefstijl- en risicofactoren voor hart- en vaatziekten. Den Haag: Landbouwwuniversiteit Wageningen/Nederlandse Hartstichting.
- Jeffery, R.W. (1995). Community programs for obesity prevention: The Minnesota Heart Health Program. *Obesity Research*, 3,283-288.
- Jonkers, R., Haes, W.F.M. de, Kok, G.J., Liedekerken, P.C. & Saan, J.A.M. (1988). Effectiviteit van gezondheidsvoorlichting- en opvoeding. Rijswijk: Uitgeverij voor Gezondheidsbevordering.
- Judd, J., Frankisch, C.J. & Moulton, G. (2001). Setting standards in the evaluation of community-based health promotion programmes – a unifying approach. *Health Promotion International*, 16,367-380.
- Kaasjager, D.C., Maesen, L.J.S. van der & Nijhuis, H.G.J. (1988). Healthy Cities 'dageraad van een nieuwe volksgezondheid'. Rijswijk: ministerie van WVC.
- Kaasjager, D.C. en anderen (1989). In: *The new Public Health in the Urban Context; Paradoxes and Solutions*. WHO Healthy Cities Papers, 4.
- Kanters, H. en Liedekerken, P.C. (1989). Effectief voorlichten over gezond gedrag. Utrecht: Landelijk centrum GVO.
- Kanters, H. & Liedekerken, P.C. (1990). Pretesten van schriftelijk voorlichtingsmateriaal, een handleiding voor de praktijk, Assen: van Gorcum.
- Kastelein, J.J.P., Barth, J.D. & Arentzenius, A.C. (1992). High-density lipoproteïne?. *Hart Bulletin*, 23,14-18.
- Kistemaker, C. & Löwik, M.R.H. (1991). Wat eet Nederland werkelijk? *Voeding*, 52,64-67.
- Knaap, J.G.A.M. van der (1993). Evaluatie publiekscampagne Hartentroef, 's-Hertogenbosch: GGD Stadsgewest 's-Hertogenbosch.
- Knaap, J.G.A.M. van der, Kuppeveld, P.P.M. van, Vent, T.G.M. de & Vries, M.J. de (1994). *Hartstikke gezond in de regio. Draaiboek voor leefstijlactiviteiten*. Utrecht: Nederlandse Hartstichting/Landelijk Instituut voor GGD'en.
- Knutsen, S.F. & Knutsen, R. (1991). The Tromso Survey: The Family Intervention Study; the effect of of intervention on some coronary risk factors and dietary habits, a 6-years follow-up. *Preventive Medicine*, 20,197-212.
- Kok, G.J. (1985). Een model van gedragsverandering via voorlichting. *Nederlands Tijdschrift voor de Psychologie*, 40:71-76.

- Kok, G.J. (1987). Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding. In: Damoiseaux, V.M.G. Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding, van analyse tot effecten. Assen/Maastricht: van Gorcum.
- Kok, G.J. (1992). Gezondheidsvoorlichting. Muidenberg: Coutinho.
- Kok, G.J. (1993). Over de moeilijkheid om harde uitspraken te doen over het effect van massamediale voorlichting. Tijdschrift gezondheidsbevordering, 14,120-131.
- Kok, G.J. & Jonkers, L.V.(1991). Lokale gezondheidsinitiatieven. Assen: van Gorcum.
- Krol, B. (red.) Intervenieren in de determinanten van gezondheid: resultaten van een onderzoeksprogramma. Assen: Van Gorcum.
- Kunst,A.E. & Mackenbach, J.P. (1990) Sociale ongelijkheid en hart- en vaatziekten: een literatuurstudie. Rotterdam: Erasmus universiteit
- Kwantes, J.H. & Hoogendijk, L. (1994). De Arbowet compleet. Amsterdam: Nederlands Instituut Arbeidsomstandigheden.
- Lalonde, M. (1974). A new perspective on the health of Canadians. A working document. Ottawa: Government of Canada.
- Lalonde, M. (1986). A new perspective and control of cardiovascular diseases. Report of a WHO Expert Committee. Technical Report Series 732. Geneva: World Health Organization.
- Langen, H. (1992). Aanzet tot een actieplan voor HARTstikke goed! activiteiten t.b.v. De Boer Winkelbedrijven N.V. Assen. Emmen: GGD Zuidoost-Drenthe.
- Law, M.R. & Wald, N.J. (2002). Risk factor thresholds: their existence under scrutiny. BMJ, 324,1570-1576.
- Leeuw, E. de (1991). Gezonde steden; lokale gezondheidsbevordering in theorie, politiek en praktijk. Assen/Maastricht: Van Gorcum.
- Leeuw, E. de (1993). Gezondheidsbevordering voorbij gezondheidsvoorlichting. In: Gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering. Damoiseaux, V.M.G., Molen, H.T. van der & Kok, G.J. (red). Assen/Heerlen: Van Gorcum.
- Libby P. (1998). Atherosclerosis. Harrison's Principles of Internal Medecine. Mc Graw Hill.
- Luepker R.V., Murray, D.M., Jacobs, D.R., Mittelmark, M.B., Bracht, N., Carlaw, R. & anderen (1994). Community education for cardiovascular disease prevention: Risk factor changes in the Minnesota Heart Health Program. American Journal. of Public Health, 84,1383-1393.
- Maas, P.J. van der, en anderen (1989). Epidemiologie en Gezondheidsbeleid. Alphen aan de Rijn: Samson Stafleu.

- Mackenbach, J.P. (1991). Waarom sociaal-economische gezondheidsverschillen in Nederland anno 1990? In Peters, M., van Houten, M. & Joziassse, N. (ed). Sociaal-economische gezondheidsverschillen en de (on)mogelijkheden voor GVO-interventie. Utrecht: Stichting Projecten VDB.
- Mackenbach, J.P. (1994). Ongezonde verschillen. Over sociale stratificatie en gezondheid in Nederland. Assen: Van Gorcum.
- MacLean, D.R. (1994). Theoretical rationale of community intervention for the prevention and control of cardiovascular disease. *Health Reports*, 6,174-80.
- Mayer, J.A., Dubbert, P.M. & Elder, J.P. (1989). Promoting nutrition at the point of choice: a review. *Health Education Quarterly*, 16,1-43.
- McAlister, A., Puska, P., Salonen, J.T. & Tuomilehto, J. (1978). Theory and action for health promotion. Illustrations from the North Karelia Project. *American Journal of Public Health*, 72,43-50.
- McGuire, W.J. (1985). Attitudes and attitude change. In: Lindzey, A. and Aronson, E. (eds.) *Handbook of Social Psychology*. New York: Random House 2,233-346.
- McQueen, D.V. (2000). Strengthening the evidence base for health promotion. *Health Promotion International*, 16,261-268.
- Meertens, R.W. & Grumbkow, J. van (1992). *Sociale psychologie*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Meeter, K. (1991). Preoccupatie met gezondheid van het hart, waar leidt dat toe? *Hart Bulletin*, 22,11-14.
- Ministerie van VWS (2003). *Langer gezond leven 2004 – 2007: ook een kwestie van gezond gedrag*. Den Haag: Ministerie van VWS.
- Ministerie van WVC (1988). *Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Wat eet Nederland: resultaten van de voedselconsumptiepeiling 1987-1988*. Rijswijk: Ministerie van WVC.
- Ministerie van WVC (1989). *Discussienota doelgericht veranderen, ontwerp-Kerndocument Gezondheidsbeleid voor de jaren 1990-1995*. Rijswijk: Ministerie van WVC.
- Ministerie van WVC & WHO (1989). *Healthy cities en volksgezondheid: paradoxen en oplossingen in beleid, theorie en praktijk*. Rijswijk/Kopenhagen: Ministerie van WVC en WHO.
- Ministerie van WVC (1987). *Preventie Hart- en vaatziekten. Beleidsnota Tweede Kamer, vergaderjaar 1987-1988*. Rijswijk: Ministerie van WVC.
- Ministerie van WVC (1991). *Health for all by the year 2000, rapportage Nederland*, Rijswijk: Ministerie van WVC.

- Morris, J.N. (1994). Exercise in the prevention of coronary heart disease: today's best buy in public health. *Med Sci Sports Exerc*, 26,807-14.
- Mullis, R.M., Hunt, M.K., Foster, M., Hachfeld, L., Lansing, D., Snijder, P. & Pirie, P. (1987). The Shop Smart for Your Heart Grocery Programme. *Journal of Nutrition Education*, 19,225-228.
- Nationaal Contract Openbare Gezondheidszorg (2001). Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkheidsrelaties, Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Sport, Vereniging Nederlandse Gemeenten en GGD Nederland.
- Nederlandse Hartstichting (1986). Mogelijkheden voor preventie van hart- en vaatziekten in de jeugd: verslag van een workshop ter voorbereiding jaarthema '88 'Het jonge Hart'. Den Haag: Nederlandse Hartstichting.
- Nederlandse Hartstichting. Hart- en vaatziekten in Nederland; cijfers over leefstijl- en risicofactoren, ziekte en sterfte. Serie jaarlijkse uitgaven 1995 – 2003. Den Haag: Nederlandse Hartstichting.
- Nederlandse Hartstichting (2000). Herziening Richtlijn Hoge Bloeddruk. Utrecht/Den Haag: Kwaliteitsinstituut voor de Gezondheidszorg CBO / NHS.
- Nota 2000 (1986). Over de ontwikkelingen van gezondheidsbeleid: feiten, beschouwingen en beleidsvoornemens. Tweede Kamer vergaderjaar 1985-1986, Kamerstuk 19.500, nrs. 1-2.
- Nutbeam, D., Smith, C., Murphy, S. & Catford, J. (1993). Maintaining evaluation designs in long term community based health promotion programmes: Heartbeat Wales case study. *J Epidemiol Community Health*, 47,127-33.
- Nutbeam, D. (1998). Evaluating health promotion-progress, problems and solutions. *Health Promotion International*, 13,27-44.
- Orlandi, M.A., Landers, C., Weston, R. & Haley, N. (1990). Diffusion of health promotion innovations. In: Glanz, K., Lewis, F.M. & Rimer, B.K. (eds.). *Health behavior and health education: Theory, research, and practice*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Peters, L. (1999). Leefstijlfactoren en het risico op hart- en vaatziekten. Woerden: NIGZ.
- Politie Drenthe (1993). Politiebeleidsplan (1994) Emmen: Politie Drenthe, district Oost, bureau Emmen.
- Preston, M.A., Baranowski, T. & Higginbotham, J.C. (1988). Orchestrating the points of community intervention: enhancing the diffusion process. *International Quarterly of Community Health Education*, 9,11-34.
- Prochaska, J.O. & DiClemente, C.C. (1984). *A transtheoretical approach: Crossing traditional boundaries of therapy*. Homewood: Dow-Jones-Irwin.

- Puska, P. (1984). Community-based prevention of cardiovascular disease: The North Karelia Project. In: Matarazzo, J.D., Herd, J.A., Miller, N.E. & Weiss, S.M. (eds.). Behavioral health: A handbook of health enhancement and disease prevention. New York: John Wiley.
- Puska, P., Koskela, K., Pakarinen, H., Puumalainen, P., Soininen, V. & Tuomilehto, J. (1976). The North Karelia Project : a programme for community control of cardiovascular diseases. *Scand J Soc Med*, 4,57-60.
- Puska, P., Nissinen, A., Tuomilehto, J., Salonen, J.T., Koskela, K., McAlister, A. e.a. (1985). The community-based strategy to prevent coronary heart disease: conclusions from the ten years of the North Karelia Project. *Annual Review of Public Health*, 6,147-193.
- Puska, P., Nissinen, A., Salonen, J.T. & Tuomilehto, J. (1983). Ten years of the North Karelia Project: results with community-based prevention of coronary heart disease. *Scand J Soc Med* 11,65-68.
- Puska, P., Tuomilehto, J., Nissinen, A., Salonen, J.T., Vartiainen, E., Pietinen, P., Koskela, K. & Korhonen, H.J. (1989). The North Karelia Project : 15 years of community-based prevention of coronary heart disease. *Ann Med*, 21,169-173.
- Puska, P., Tuomilehto, J., Salonen, J., Nissinen, A., Virtamo, J., Björkqvist, S., e.a. (1981). Community control of cardiovascular diseases. Evaluation of a comprehensive community programme for control of cardiovascular diseases in North Karelia, Finland 1972-1977. Copenhagen: World Health Organization, Regional Office for Europe.
- Rada, J., Ratima, M., Howden-Chapman, P. (1999). Evidence-based purchasing of health promotion: methodology for reviewing evidence. *Health Promotion International*, 14,177-187.
- Rogers, E.M. (1983). Diffusion of innovations. Third Edition New York: Free Press.
- Ronckers, E.T. & Ament, J.H.A. (2000). Hartslag Limburg, samen gezond. *GGD Nieuws*, 8,10-13.
- Ronckers, S., Ament, A., Steenbakkens., M. & Ruland, E. (2001). De kosten van het communityproject van Hartslag Limburg. *GGD Nieuws*, 9,27-32.
- Ronda, G.M. (2003) The Dutch Heart Health Community Intervention 'Hartslag Limburg'. An Evaluation. Proefschrift Universiteit Maastricht.
- Ronda, G., Assema, P. van, Candell, M., Ruland, E., Steenbakkens, M., Ree, J. van & Brug, J. (2004). The Dutch Heart Health Community Intervention 'Hartslag Limburg': effects on smoking behaviour. *European Journal of Public Health*, 14,191-193.
- Rowley, K.G., Daniel, M., Skinner, K., Skinner, M., White, G.A. & O'Dea, K. (2000). Effectiveness of a community-directed 'healthy lifestyle' program in a remote

- Australian Aboriginal community. *Australian and New Zealand Journal of Public Health*, 24,136-44.
- Russo, J.E., Staelin, R., Nolan, C.A., Russel, G.J. & Metcalf, B.L. (1986). Nutrition Information in the Supermarkets. *Journal of Consumer Research*, 13,48-70.
- Rychetnik, L., Frommer, M., Hawe, P. & Shiel, A. (2002). Criteria for evaluating evidence on public health interventions. *J. Epidemiol Community Health*, 56,119-127.
- Salonen, J., Puska, P. & Mustaniemi, H. (1979). Changes in morbidity and mortality during comprehensive community programme to control cardiovascular diseases during 1972-1979 in North Karelia. *British Medical Journal*, 2,1178-1183.
- Salonen, J., Puska, P., Kottke, T., Tuomilehto, J. & Nissinen, A. (1983). Decline in mortality from coronary heart disease in Finland from 1969 to 1979. *BMJ* 286,1857-1860.
- Scenariocommissie Hart- en Vaatziekten (1986). *Het hart van de toekomst. De toekomst van het hart*. Utrecht/Antwerpen: Uitgeverij Bohn, Scheltema & Holkema.
- Sellers, D.E., Crawford, S.L., Bullock, K. & McKinley, J.B. (1997) Understanding the variability in the effectiveness of community heart health programs: a meta-analysis. *Social Science Medicine*, 44,1325-1339.
- Selwyn, A.P., Braunwald, E. (1998). Ischemic Heart Disease in : *Harrison's Principles of Internal Medicine*. Harrison's Principles of Internal Medicine. Mc Graw Hill.
- Shea, S. & Basch, S.E. (1990). A Review of Five Major Community-Based Cardiovascular Disease Prevention Programs. Part I: Rationale, Design, and Theoretical Framework. *American Journal Health Promotion*, 4,203-213.
- Shea, S. & Basch, S.E. (1990). A Review of Five Major Community-Based Cardiovascular Disease Prevention Programs. Part II: Intervention Strategies, Evaluation Methods, and Results. *American Journal Health Promotion*, 4,279-287.
- Shortell, S.M., Zukosi, A.P., Alexander, J.A., Bazzoli, G.J., Conrad, D.A., Hasnain-Wynia, R., Sofaer, S., Chan, B.Y., Casey, E. & Margolin, F.S. Evaluating partnerships for community health improvement: tracking the footprints. *Journal of Health Politics, Policy and Law*, 27,49-91.
- Sorensen, S., Emmons, K., Hunt, M.K. & Johnston, D. (1998). Implications of the results of community intervention trials. *Annu Rev Public Health*, 19,379-416.
- Spence, J.C. (2001). *Compilation of evidence of effective active living interventions: a case study approach*. A report submitted to Health Canada on behalf of the

- Canadian Consortium of Health Promotion Research. Alberta. University of Alberta.
- Steenbakkens, M. & Ruland, E. (2000). Hartslag Limburg, samen gezond. GGD Nieuws, 8,5-9.
- Steenbakkens, M., Assema, P. van, Kok, G. & Gabriëls-Stensen, D. (1991). Project Gezond Bergeyk, de ontwikkeling en implementatie van een lokaal gezondheidsproject. In: Leeuw, de E. (red.). Gezonde steden, lokale gezondheidsbevordering in theorie, politiek en praktijk. Assen/Maastricht: Van Gorcum.
- Stichting Preventieve Gezondheid en Beweging (1992). Fitkit: handleiding voor gebruikers. 's-Hertogenbosch: Stichting Preventieve Gezondheid en Beweging.
- Stichting Volksgezondheid en Roken (2004). Jaarverslag 2003. Den Haag: Stivoro.
- Stuurop, K. (1991). Samenwerkingsmogelijkheden voor het oprapen deel 2. In: Sociaal Economische gezondheidsverschillen en de onmogelijkheden voor GVO interventie. Verslag van de vijfde VDB/GVO conferentie papendal, Arnhem.
- Stuurop, K. (1989). Opbouwwerk kan en moet gezondheidszorg brede basis geven. Tijdschrift voor de sociale sector nr 10.
- Swanborn, P.G. (1987). Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek. Meppel: Boom.
- Swaen, G.J.V. & Oort, J. (1984). Algemene pathologie. Utrecht/Antwerpen: Bohn, Scheltema & Holkema.
- Talen, B. (1995). Hart aan de slag. Handleiding voor het opzetten van leefstijlactiviteiten. Emmen: GGD Zuidoost-Drenthe.
- Thompson, B. & Kinne, S. (1990). Social change theory, applications to community health. In: Bracht, N. (ed.). Health promotion at the community level. Newsbury Park: Sage.
- Tones, K. (1999). De evaluatie van gezondheidsbevordering: een verhaal van drie fouten. TSG, 77,24-28.
- Tudor-Smith, C., Nutbeam, D., Moore, L. & Catford, J. (1998). Effects of the Heartbeat Wales programme over five years on behavioural risks for cardiovascular disease: quasi-experimental comparison of results from Wales and a matched reference area. BMJ, 316,818-22.
- Twelvetrees, A. (1991). Community Work. London: The Macmillan Press LTD.
- Vaandrager, L. (1993). Het SUPER-project, Deel III: Een overzicht van de Voedingsvoorlichtingsactiviteiten in Eindhoven gedurende het tweede

projectjaar. Wageningen: Landbouwniversiteit, Vakgroep Voorlichtingskunde.

- Vaandrager, H.W., Koelen, M.A., Ashton, J.R. & Colomè Revuelta, C. (1993). A fourstep health promotion approach for changing dietary patterns in Europe. *European Journal of Public Health*, 3,193-198.
- Vaandrager, L. (1991). The Super-project. The European food and shopping research. A five country study to create improved choices for healthier diets by involving the community and supermarket managers/management. Wageningen: Department of Extension Science. Agricultural University.
- Vartianen E, Puska P, Pekkanen J, e.a. (1994). Changes in risk factor explain changes in mortality from ischaemic heart disease in Finland. *BMJ*, 309;23-7.
- Vereyken, V.J.M., Haartsen, R. & Burg, A. van (1992). Handvat vaststellen uitgangssituatie. Interne notitie LCGVO. Utrecht: Landelijk Centrum GVO.
- Velde, A. van der (1992). Het verslag van een stage bij het project 'Zuidoost-Drenthe HARTstikke goed!', een project van de GGD Zuidoost-Drenthe. Emmen: GGD Zuidoost-Drenthe.
- Verschuren, W.M.M. & Kromhout, D. (1995). Total cholesterol concentration and mortality at a relatively young age: do men and women differ? *BMJ*; 311: 779-783.
- Vlug, H. (1991). Gezondheidsbevordering in achterstandssituaties. In: Vlug, H. (red.). *Gezondheid en verarming; lokale initiatieven in een breder perspectief*. Amsterdam: Nederlands Centrum voor Democratische Burgerschapsvorming.
- Volksgezondheid Toekomst Verkenning (1993). *De gezondheidstoestand van de Nederlandse bevolking in de periode 1950-2010*. Den Haag: Sdu Uitgeverij.
- Volksgezondheid Toekomst Verkenning (2002). *Gezondheid op koers? Volksgezondheid toekomst verkenning 2002*. Bilthoven: RIVM.
- Volksgezondheid Toekomst Verkenning (2002 b). *Tijd voor gezond gedrag. Bevordering van gezond gedrag bij specifieke groepen*. Bilthoven: RIVM.
- Voorham, A.J.J., Haes de, W.F.M. & Mackenbach, J.P. (2002). *Wijkgericht werken aan gezondheidsbevordering in vier achterstandswijken in Rotterdam. Leerpunten uit de praktijk*. TSG, 80,431-5.
- Vos, N. de (1991). *Sterfte in Zuidoost-Drenthe 1983 tot en met 1988*. Emmen: GGD Zuidoost-Drenthe.
- Vos, N. de (1992). *Gezondheidsenquête 1991. Een verkennend onderzoek naar de gezondheidssituatie van de bevolking van Zuidoost-Drenthe*. Emmen: GGD Zuidoost-Drenthe.

- Vries, H. de (1988). In: Meertens, R.W. & J. von Grumbkow (red.). Sociale psychologie. Groningen: Wolters-Noorhoff.
- Vries, M. de (1994). Beschrijving diagnoses Scheperziekenhuis 1992. Emmen: GGD Zuidoost-Drenthe.
- Vries, M. de, Dijk, J.P. van, Vries, M.J. de, Groothoff, J.W. & Snijders, H. (1995). 'Zuidoost-Drenthe HARTstikke Goed!' een community-project ter preventie van hart- en vaatziekten. In R Sanderman, WJA van den Heuvel en B Krol (red.) Intervenieren in de determinanten van gezondheid: resultaten van een onderzoeksprogramma (pp 141-168). Assen: Van Gorcum.
- Vries, M.J. de, Vries, M. de & Dijk, J.P. van (1995). 'Zuidoost-Drenthe HARTstikke Goed!' een gemeenschapsgericht project ter preventie van hart- en vaatziekten. In WJA van den Heuvel, LV Jonkers-Kuiper, M Mootz en C Spreeuwenberg (red.) Intervenieren in de determinanten van gezondheid: over obstakels en leermomenten (pp 65-91). Assen: Van Gorcum.
- Vries, M. de & Wijckmans, K.J.M. (1997). 'Zuidoost-Drenthe HARTstikke Goed!', evaluatie van een community-project ter preventie van hart- en vaatziekten. Emmen/Groningen: GGD Zuidoost-Drenthe/Rijksuniversiteit Groningen.
- Vries, M. de, Langen, H.C.M. & Lueks, C. (2000). 'Zuidoost-Drenthe HARTstikke goed!'. Resultaten en ervaringen van acht jaar community-based hart- en vaatziektenpreventie in de lokale praktijk. Emmen/Groningen: GGD Zuidoost-Drenthe/Rijksuniversiteit Groningen.
- Walle, J. de (1990). Voorlichting aan achterstandgroepen. Tijdschrift Gezondheidsvoorlichting, 7, 5.
- Wallack, L. & Wallerstein, N. (1986). Health education and prevention: designing community initiatives. International Quarterly of Community Health Education, 7,319-342.
- Wallerstein, N. (1992). Powerlessness, empowerment, and health: implications for health promotion programs. American Journal of Health Promotion, 6,197-205.
- Wapenaar, H., Röling, N.G. & Ban, A.W. van den (1989). Basisboek voorlichtingskunde. Meppel: Boom.
- Wieberdink, E.A.M. & Jonkers, R. (1987). GVO in de arbeidssituatie. Een terrein in ontwikkeling. Dienblad, 11,234-235.
- Wilhelmsen, L. (1988). Coronary heart disease: epidemiology of smoking and intervention studies of smoking. Am Heart J, 115,242-9.
- Winkleby, M.A., Taylor, C.B., Jatulis, D. & Fortmann, S.P. (1996). The long term effects of a cardiovascular disease prevention trial: The Stanford five-city project. American Journal of Public Health, 86, 1773-1779.

- World Health Organization (1986). Community prevention and control of cardiovascular diseases. Report of a WHO Expert Committee. Technical Report Series 732. Geneva: WHO.
- World Health Organization (2001). Evaluation in Health Promotion. Principles and perspectives. WHO Regional Publications, European Series, No. 92. Copenhagen: WHO.
- World Health Organization (2002). The European Health Report 2002. WHO Regional Publications, European Series, No. 97. Copenhagen: WHO.
- World Health Organization (2002). The World Health Report 2002. Reducing risks, promoting healthy life. Geneva: WHO.
- Woerkum, C.M.J. van (1984). Massamediale Voorlichting: een werkplan. Meppel: Boom.
- Woerkum, C. van, Doorn, N. van & Loeve, B. (1987). Voorlichten met drukwerk. Muidenberg: Coutinho.
- Young, D.R., Haskell, W.L., Taylor, C.B. & Fortmann S.P. (1996). Effect of community health education on physical activity knowledge, attitudes, and behaviour: The Stanford Five-City Project. *Am J Epidemiol* 144,264-74.

